

སའི་གོ་ལ་དང་མིའི་འདུ་ཤེས།

རིག་འཛིན་དབང་མོ།

༢༠༡༥ལོ་ཟླ་༥་ཚེས་༥ ལ་བོད་ཡུལ་སླེ་ཁམས་ཐེབས་ཅུ་ཚོགས་པས་སྤེལ།

༄༅།སའི་གོ་ལ་དང་མིའི་དུ་ཤེས་ཀྱི་འདུ་ཤེས།

ས་ཆེན་འདི་ནི་མ་ཡུམ་ཆེན་མོའི་བང་ཁ་ཉིད།
སྲོག་ཆགས་ཡོད་ཚད་མི་དང་འདྲ་བའི་སྤྱན་མཆེད་ཉིད།
རང་བྱུང་ཁོར་ཡུག་འཛིག་རྟེན་འདི་ཡི་མཛེས་པ་ཉིད།
འདི་གསུམ་མེད་ན་མི་ཡི་ཚེ་སྲོག་ཡོད་མ་ཡིན།

དེ་བས་ན་ས་དང་ཆུ། རླུང་དང་ནམ་མཁའ། རྐྱེད་དོས་དང་སྲོག་ཆགས། དེ་དག་ལས་བྱུང་བའི་སྐྱེད་དང་སྐྱུག་འཕྲོ་
ཡོད་ཚད་མིའི་དུ་ཤེས་འཚོ་སྤྱོད་བྱེད་སའི་ཁོར་ཡུག་གི་གྲུབ་ཆ་རེ་རེ་ཡིན། ཁོར་ཡུག་ནི་སའི་གོ་ལའི་སྤྱིང་གསོན་པོ་
རེ་རེ་ལྟེ་ཅེས་བརྗོད་ཆོག་གཤམ་ཏེ་མི་ཡུམ་ན་ཚེ་སྲོག་སྐྱེབ་བྱེད་ཀྱི་ཚེ་སྲོག་གཞན་ཞིག་ཡོད་ཚེ། དེ་ནི་གོ་ལ་ཆེན་
པོའི་བྱང་གཞུང་ནས་ཆད་མེད་དུ་སྤང་བཞིན་པའི་སྤྱིང་གསོན་པོ་འདི་དག་ཡིན་པེས། ཡིན་ཡང་མི་རྣམས་ཀྱིས་
སྤྱིང་གསོན་པོ་འདི་དག་ལ་རྟེ་རེ་ཚད་ནས་མིས་བཟོས་ཁོར་ཡུག་ཞེས་པའི་ཁོར་ཡུག་གསར་པ་ཞིག་བསྐྱུན་བཞིན་
ཡོད། འདི་ཡིས་སའི་གོ་ལའི་སྤྱིང་གི་ཆེས་སློ་རྟེན་སྤྱིང་གསོན་པའི་སྲོག་ཆགས་མི་ཟེར་བ་འདི་ཆེས་སྤོང་རྩལ་གྱི་སེམས་
ཅན་སྤང་མེད་དེ་ཡིན་པ་ཡང་ར་སྤོང་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད།

དེའི་ཕྱིར་ཁོར་ཡུག་དང་འབྲེལ་བའི་སྤྱིང་གསོན་པའི་སྤྱིང་གསོན་པའི་སྤོང་བོན་S.R.Myneni ལགས་ཀྱིས་སའི་གོ་ལ་ནི་
རང་བྱུང་གི་ལེགས་སྐྱེས་ཡིན་པ་དང་། སའི་གོ་ལ་མིའི་དུ་ཤེས་ལ་བདག་པ་མིན། མིའི་དུ་ཤེས་སའི་གོ་ལར་བདག་པ་
ཡིན་ཞེས་གསུངས་ཡོད་ལ། ཁོང་གིས་ད་དུང་ཡུལ་གྲུ་ག་གེ་མོ་རེ་ཡི་ས་སྐྱེས་དོ་སྐྱེས་ཀྱི་ཡུལ་མི་རྣམས་ལ་མཚོན་ན།
ས་ཆེན་ཁོ་ཚོ་མི་ཡིན་པ་མཚོན་བྱེད་ཀྱི་དོ་བོའི་ཆ་ཤེས་སུ་གྱུར་ཡོད། ཁོ་ཚོས་རང་ཉིད་ཀྱིས་འཚོ་སྤྱོད་བྱེད་པ་དང་
ལོངས་སུ་སྤྱོད་པའི་ས་ཆ་ཡིས་རང་ཉིད་དོས་འཛིན་པ་ཡིན་ཟེར། དེ་ནི་སའི་གོ་ལར་མིའི་དུ་ཤེས་མཐོ་བ་མིན་ཏེ།
མིའི་དུ་ཤེས་ལ་སའི་གོ་ལ་མེད་ཐབས་མེད་ཟེར་བ་ལོས་ཡིན། འོ་ན་མིའི་དུ་ཤེས་ནི་སའི་གོ་ལའི་སྤྱིང་གི་སྲོག་ཆགས་
དུ་ཤེས་ཤིག་ཡིན་པས། སའི་གོ་ལ་སྐྱེབ་པ་ནི་མིའི་དུ་ཤེས་རང་ཉིད་སྐྱེབས་པ་དང་གཅིག་པ་ཡིན།

རི་ཞིག་ལ་ཁོར་ཡུག་འབག་བཅོལ་ཟེར་རམ།

ཤིག་དང་སྲོ་མས་མི་ལ་བསྟན་བཞིག་བསྐྱང་གྱུར་ན།
མི་རྣམས་མི་བཟོད་ཐབས་ཀྱིས་སྲོ་ཤིག་འཕྱ་བར་བྱ།
དེ་བཞིན་མི་ཡིས་གོ་ལར་བསྟན་བཞིག་བསྐྱང་གྱུར་ན།
ས་ཆེན་འདུལ་ལམ་མེ་ཆུ་དག་དུ་ཁོས་འགྱུར་རོ།

འོ་ན་རང་བྱུང་ཁམས་ཉམ་ཟུང་བྱེད་པ་དང་སྤང་མེད་ལ་གཏོང་བ་གང་ཡིན་ཅུང་ཁོར་ཕྱག་གཏོར་བཅོམ་གྱི་རྒྱ་རྒྱ་
འགྲུར་ངེས། མི་རྣམས་ཀྱིས་ཉམ་ཟུང་བྱས་པའི་རང་བྱུང་གི་ཐོན་ཇུས་གང་ཞིག་གི་སྟག་འཕྲོ་སྤང་མེད་ལ་བཏང་བས།
ཁོར་ཕྱག་ལ་འབག་བཅོམ་གི་དྲི་མས་བྱུང་གི། མིའི་རིགས་རང་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་སློག་ལ་ཉེན་བརྒྱ་གཏོང་བཞིན་ཡོད།
དེའི་སྤྱིར་སྤང་མེད་ལ་གཏོང་བ་ནི་བྲིམས་དང་བཟང་སྤྱོད་གང་ཡིན་ཅུང་ལོར་འབྲུལ་འབའ་ཞིག་ལ་བརྩེ་འོས་པ་
ཡིན། བྲིམས་དངོན་ཚེན་མོ་Cooley ལགས་ཀྱིས་སྤང་མེད་ལ་གཏོང་བ་ནི་དོ་སྤང་གིས་མ་འདངས་བ་ཡིན། གང་
ཟག་གཞན་ཞིག་གི་ཁེ་སྤོང་སྤྱང་སྤྱོད་ཚེད། གནས་སྐབས་ཅོམ་ལ་མཚམས་པའི་དགོས་འདུན་ཁོང་གི། གཅེས་སྤྱིས་
དང་དོག་ཐོན། ལྷ་ཞིབ་ཀྱིས་མ་འདངས་བས་ན་གང་ཟག་གཞན་དེ་རྣམས་སྤྱོད་ཁོང་སྤྱོད་ལ་སྤྱིར་ངེས་ཡིན་ཞེས་
གསུངས་ཡོད། S R Maneni ལགས་ཀྱིས་ཀྱང་ཁོར་ཕྱག་འབག་བཅོམ་ནི་རང་བྱུང་ཁམས་དང་རྣམས་སྤྱིར་དངོས་
རིགས། རྒྱུ་དངོས་ལ་སོགས་པའི་བྱུང་ཚོས་ལས་ང་ཚོར་མཐོ་བའི་རྒྱང་དང་རྒྱ་ས་ཡི་ཁོང་དགོས་མེད་ཀྱི་འགྲུར་
སྤོག་ཞིག་ལྟེ་དེ་ཡིས་མིའི་རིགས་ཀྱི་ཚེ་སློག་ལ་ཉེན་ཚབ་ཚེ་བའི་གཞོན་སྤྱོད་ཐེབས་སེད་པའམ་ཐེབས་ངེས་པ་ཡིན་
ཞེས་གསུངས་ཡོད། དེའི་སྤྱིར་ཁོར་ཕྱག་འབག་བཅོམ་ནི་མིས་བཅོས་ཤིང་མི་རྣམས་དེ་ཡི་ཁོང་ན་འཚོ་བཞིན་ཡོད་
པས། མིའི་རིགས་རང་ཉིད་ཀྱི་ཚེ་སློག་ཀྱང་དེ་བཞིན་འབག་བཅོམ་གི་དྲི་ངན་ཁོང་ནད་ཡམ་དང་འཚོ་བདག་གི་
ཉེ་སར་བསྐྱེལ་གྱིན་ཡོད།

དངོས་ཡོད་འཚོ་བའི་ཁོང་ཁོར་ཕྱག་སྤྱོད་ཀྱི་ལག་ལེན་ལ།

༡༥ རང་ཉིད་ཀྱི་སྟག་འཕྲོ་རང་ཉིད་ཀྱིས་གཙང་མ་བཅོ་བ།
གང་སྟེག་ནི་མིའི་རིགས་ཀྱིས་ཐོས་འཕྲོ་འབྲུང་འཕྲོ་དང་གོན་འཕྲོ་ལས་འཕྲོ་ནས་བྱུང་བའི་སྟེག་རོ་ཡིན་པས། ལྷག་
འཕྲོ་དེ་དག་དེ་མ་ཐག་ཁོང་རང་ཉིད་ཀྱིས་ལེ་ལོ་སྤངས་ནས་གཙང་མ་བཅོ་བ་ནི་ཁོར་ཕྱག་སྤོག་ལ་སྤོག་པའི་
ལས་འགུལ་ཚེན་པོ་ཞིག་ཡིན། དེ་ལ་རང་བྲིམས་རང་གིས་སྤང་བ་ཟེར་ཞིང་། མི་འདྲིའི་རིགས་ནི་མི་ཡི་ནད་གི་
མཚོག་གོ།

༡༦ གང་སྟེག་གི་དབྱེ་ཞིབ།
གང་སྟེག་ནི་སྟག་འཕྲོ་སྤང་མང་གིས་གྲུབ་པ་ཡིན་པས། གང་སྟེག་མེ་བསྐྱེད་མ་བཏང་བའི་སྤོན་ལ་དབྱེ་ཞིབ་བྱེད་པ་
ཉ་ཅང་གལ་ཆེ། གང་སྟེག་ཁོང་བསྐྱར་སྤྱོད་ཀྱི་རྣམས་པ་ཡོད་པ་དང་མེད་པ་གཉིས་ཀ་ཡོད་པས། བསྐྱར་སྤྱོད་ཀྱི་རྣམས་
པ་ཡོད་པའི་གང་སྟེག་རྣམས་བསྐྱར་དུ་བེད་སྤྱོད་བྱེད་ཐབས་འཚོལ་བ་ནི། རང་བྱུང་ཁམས་ཀྱི་ཐོན་ཁུངས་གོན་
རྒྱུང་བྱས་པ་ཡིན་པས། འདི་ནི་ཁོར་ཕྱག་སྤྱོད་བྱེད་པའི་ལས་འགུལ་གཞན་ཞིག་ཡིན།

༡༧ སྟེག་གོན་རྒྱུང་བྱེད་པ།

དགོས་མཁོ་ལས་སྐྱུག་པའི་བེད་མེད་ལོངས་སྤོང་བྱེད་པ་ནི། ཆེས་ཐ་ཤལ་དང་སྐད་མེད་ཀྱི་བྱ་སྤོང་ཡིན་པས། ཉིན་
མོ་དང་གནམ་གཤིས་དྲོ་དུས། བྱི་བྱི་སློག་སློན་དང་ཚ་ཐབས་གཟིམ་པ། མཚན་མོ་ཡང་སློག་གི་ཚབ་ལ་ལྷ་གྲོན་པ་
དང་སློན་མེ་བེད་སྤོང་བྱེད་པ། ལྷ་གྲོན་ལ་སློག་བརྟན་གྱི་ཚབ་ལ་ཁོར་ཡུག་མཐུན་འདྲེས་ཅན་གྱི་དཔེ་དེབ་
སློག་ཏུ་འཇུག་པ་སོགས་ནི། རང་བྱུང་ཁམས་ལ་གཅེས་སྐྱུས་དང་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ལ་གྲོན་ཚུང་བྱས་པ་ཡིན་ལ།
བྱ་འགུལ་འདི་ཡིས་ང་ཚོས་མིག་གིས་ཟིན་པ་དང་མི་ཟིན་པའི་སློག་ཆགས་རིགས་མང་པོའི་ཚོ་སློག་སྤོང་གི་ཡོད།

༤༽ ལྷ་གྲོན་ཚུང་བྱེད་པ།

དེད་དུས་ཀྱི་ཚོན་རིག་པས་བརྟན་དབྱེད་བྱས་པ་ལྟར་ན། སའི་གོ་ལའི་བརྒྱ་ཆའི་༡༠ ནས་༡༢ ཅམ་ལྷ་ཡིས་བཟུང་
ཡོད་ལ། དེ་ཡི་བརྒྱ་ཆའི་༧༡་ཚ་ལྷ་ལ་ལྷ་མཚོ་ཡིས་བཟུང་ཡོད་པས། རྟེན་སོན་བྱུང་བའི་སློག་ཆགས་རིགས་ས་ཡ་
༥༡ སའི་གོ་ལའི་སྤྲོད་གི་ལྷ་ཡི་བརྒྱ་ཆ་༣ ལ་བརྟེན་ནས་འཚོ་བཞིན་ཡོད། དེའི་ཕྱིར་སའི་གོ་ལའི་སྤྲོད་གི་ལྷ་ནི་
སློག་ཆགས་ཡོངས་ཀྱི་ཐུན་མོང་གི་འཚོ་རྟེན་ཡིན་པ་ལས། མིའི་རིགས་གཅིག་ཤུར་བདག་པ་མིན་ན། སློག་ཆགས་
གཞན་དང་མིའི་རིགས་རང་ཉིད་ཀྱི་མ་འོངས་པའི་ཆེད་དུ་ལྷ་གྲོན་ཚུང་བྱེད་པ་ནི་ཁོར་ཡུག་སྤུང་སྤོང་གི་ཆ་ཤེས་
མེད་དུ་མི་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན།

༥༽ མེ་ཏྲོག་དང་ཚེ་ཤིང་འདེབ་པ།

མིའི་རིགས་ཀྱི་ཚོ་སློག་འཚོ་བར་བྱེད་ན་སློག་ཚུང་མེད་དུ་མི་བྱུང་བས། མེ་ཏྲོག་དང་ཚེ་ཤིང་ནི་མིའི་རིགས་ཀྱི་ཚོ་
སློག་གི་འབྲུང་ཁུངས་དང་སེམས་ཁམས་གསོ་བའི་འཕྲོ་བཞེན་གྱི་སྐྱེན་མཚོག་ཉིད་ཡིན་ན། བྱིད་དང་བྱིད་ཀྱི་སྤྲོད་
ཉེ་བ་ནམས་ཀྱི་སྐྱེས་སྐར་ཉིན་མོ་ལྷ་བུའི་ཉིན་མོ་བྱུང་པར་ཅན་ལ།
མེ་ཏྲོག་རྐང་གཅིག་དང་ཚེ་ཤིང་རྐང་གཅིག་གི་ལེགས་སྐྱེས་ཀྱིས་འཇིག་རྟེན་མངོན་པར་བརྒྱན་པ་ནི། ལེགས་སྐྱེས་
ཀྱི་མཚོག་ཡིན་ལ། ཁོར་ཡུག་སྤུང་སྤོང་ལ་ཕན་པའི་བྱ་འགུལ་དང་པོའང་ཡིན་ནོ།

གལ་ཏེ་སང་ཉིན་འཚོ་འདོད་འདུན་པ་ལྡན་གུར་ཚོ།
ལེ་ལོ་འབའ་ཞིག་སྤོངས་བར་བྱ་བ་ཐབས་ཀྱི་མཚོག།
རང་གཞན་གཉིས་ཕན་ལས་ལ་སྦྱོལ་བ་སྐྱེན་གྱི་མཚོག།
གོ་ལ་ཆེན་པོར་གཅེས་སྐྱུས་བྱེད་པ་རིག་པའི་མཚོག།

གལ་ཏེ་མི་ནམས་ཀྱིས་རང་ཉིད་ཀྱི་བྱ་སྤོང་ལ་སྤངས་འཛིན་མེད་པར། མ་འོངས་པའི་རང་ཉིད་ཀྱི་བྱ་རབས་ཚ་
ཚུད་ཆེད་དུ་འདད་རྒྱག་མེད་པར། དེ་རིང་གི་ཁེ་སན་ཚུང་ཅག་ཆེད་རང་བྱུང་ཁམས་ཀྱི་དགྲ་ཅུ་ལངས་ན། མི་
འབྲུང་བའི་མ་འོངས་པའི་དུས་ཤིག་ལ། སའི་གོ་ལའི་སྤྲོད་གི་མི་ནམས་ཀྱིས་ནམ་ལྷ་བསིལ་མོ་དང་ལྷ་མགོ་གཙང་
མ། ལྷ་རྩ་དྲངས་མོ་དང་ལྷ་རྩ་མདོག་གི་འཇིག་རྟེན། མཁའ་དབུགས་གཙང་མ་དང་ཤིང་འབྲས་སྐྱ་ཚོགས། འདྲིར་

ཡོད་ཚད་མི་ལམ་སྲོད་མཇལ་བའི་རྩོག་ངོས་ཀྱི་རི་མོ་དེ་ཡིན་སྲིད་ལ། དཔེ་དེབ་ནང་དུ་སྲོད་པའི་སྣ་སྒྲིབ་ཞིག་ཀྱང་
ཡིན་སྲིད། སྐབས་དེར་སློག་རྒྱུ་རྒྱུ་ཉུ་ཁུར་བའི་མ་འོངས་པའི་སྐྱུ་གྲུ་དག་གིས། རི་མོ་དང་དཔེ་དེབ་ནང་གི་
འཇིག་རྟེན་དེ་ནི་གོ་ལ་གཞན་ཞིག་ཡིན་པར་སྣང་སྲིད་ལ། དེ་ནི་ཁོ་ཚོས་མཐོང་ན་འདོད་པའི་མི་ལམ་ནང་གི་
འཇིག་རྟེན་དེ་ཅུ་འགྲུར་ཡང་སྲིད། དེའི་ཕྱིར་མའི་རིགས་ཁོར་ཡུག་དང་འབྲལ་ཐབས་མེད་ལ། སའི་གོ་ལས་མའི་
རིགས་ལ་བྱ་བ་ཞིན་སྲོད་པའི་འདུ་ཤེས་དེ་མའི་རིགས་ཀྱིས་གྲི་དང་རྟ་རེ་འཕྱར་ནས་མི་དོར་བ་ཉ་ཅང་གསལ། །།

རིག་འཛིན་དབང་མོས།

ཟུར་བཞུས་དཔེ་དེབ་དང་བྱ་རྒྱུ་རེུ་མིག

- 1) Environmental Law by S R Maneni (2008 new edition and reprinted in 2010)– Published by Asia Law House
- 2) www.answers.com at 4:35pm on 5/14/2015
- 3) www.emeraldinsight.com at 6pm on 5/14/2015 (google scholars)
- 4) www.osti.gov at 6pm on 5/14/215
- 5) www.nature.com at 3:40pm on 5/15/2015 (google scholars)
- 6) www.onlinelibrary.wiley.com at 4Pm on 5/15/2015 (google scholars) Topic – Secondary organic aerosol formation from anthropogenic air pollution: Rapid and higher than expected.